

ВІДПРАВНІ ПОЛОЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Лазур Я.В.,
*доктор юридичних наук, професор,
декан юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7520-7167>
yaroslav.lazur@uzhnu.edu.ua*

Білаш О.В.,
*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
адміністративного, фінансового та інформаційного права,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1248-7798>
oleksandr.bilash@uzhnu.edu.ua*

Лазур Я. В., Білаш О. В. Відправні положення освітнього права України.

Стаття присвячена дослідженню вихідних положень, що утворили передумови для формування освітнього права України. Освітнє право як підгалузь особливого адміністративного права в Україні знаходиться на етапі формування, однак базові положення, що лежать у її основі, є вже закладеними та очевидними.

До законодавчих передумов формування освітнього права віднесено те, що сфері освіти в Україні прийнято та діє шість профільних законів «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про фахову передвищу освіту» та «Про вищу освіту», які прийняті в різний час, тисячі галузевих актів, виданих переважно Міністерством освіти і науки України. Автори прийшли до висновку, що це законодавство на даний час має ознаки відокремленої сукупності та становить нормативну основу підгалузі освітнього права.

У статті визначено, що центральним ресурсом та ключем до соціальних змін є саме освіта. Вона формує три центральні виміри взаємодії із правами людини: освіта в галузі прав людини, права людини в освіті та освіта як одне з основних прав людини.

Проаналізовано, що право на освіту в Україні закріплене у тексті Конституції і законів та стало предметом тлумачення Конституційного Суду у декількох рішеннях щодо права на освіту, визначення його змісту та обсягу, форми реалізації, співвідношення вимог доступності освіти та права на надання платних освітніх послуг, використання державної мови та мови національних меншин у освітньому процесі.

Досліджено базовий закон у сфері освіти «Про освіту», що встановлює основні терміни та поняття, визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти, регламентує право на освіту, право на безкоштовну освіту, принципи освітньої діяльності, визначає види освіти, форми здобуття освіти.

Ключові слова: освітнє право, освіта, право на освіту, види освіти, доступність освіти.

Lazur Ya. V., Bilash O. V. Starting provisions of the Educational law of Ukraine.

The article is devoted to the study of the initial provisions that created the preconditions for the formation of educational law in Ukraine. Educational law as a sub-branch of special administrative law in Ukraine is in the process of formation, but the basic provisions underlying it are laid down and obvious.

Legislative preconditions for the formation of educational law include the fact that in the field of education in Ukraine adopted and operates six relevant laws “On Education”, “On Preschool Education”, “On Complete General Secondary Education”, “On Extracurricular Education”, “On Professional Higher Education” “And” On Higher Education “, which were adopted at different times, other acts issued mainly by the Ministry of Education and Science of Ukraine. The authors came to the conclusion that this legislation currently has the characteristics of a separate population and is the normative basis of the sub-branch of educational law.

The article states that education is the central resource and key to social change. It forms three central dimensions of human rights engagement: human rights education, human rights education and education as a fundamental human right.

It is analyzed that the right to education in Ukraine is enshrined in the text of the Constitution and laws and has been interpreted by the Constitutional Court in several decisions on the right to education, determining its content and scope, form of implementation, ratio of access to education and the right to paid state language and the language of national minorities in the educational process.

The basic law in the field of education “On Education”, which establishes the basic terms and concepts, defines the competence of state and local governments in the field of education, regulates the right to education, the right to free education, principles of educational activities, defines education, forms of education.

Key words: educational law, education, right to education, types of education, access to education.

Постановка проблеми. Поняття «освітнє право» міцно увійшло у юридичну та педагогічну науку і практику України. Питання освітнього права обговорюються на наукових конференціях¹, є предметом наукових досліджень [1]. Також вже більше десятка років дисципліна «освітнє право» викладається студентам у вузах гуманітарного спрямування [2 ; 3]. В той же час, освітнє право як підгалузь особливого адміністративного права в Україні знаходиться поки що на етапі формування. Її межі не встановлені, законодавство про освіту аналізується та досліджується у комплексі із законодавством про науку [4].

Усе наведене зумовлює необхідність ще раз звернутися до питання освітнього права як підгалузі особливого адміністративного права, визначення його відправних положень та основ.

Дослідженню освітнього законодавства, права на освіту присвячені праці багатьох вчених-юристів, однак, саме виокремлення освітнього права у окрему правову сукупність чітко прослідковується у працях таких учених, як Андрусішин Б.І., Валєєв Р. Г., Давидова Н. О., Тицька Я.О.

Виклад основного матеріалу. *Законодавчі передумови до формування освітнього права.* Відсутність єдиного нормативного акту, наукових обґрунтувань предмету правового регулювання, стійкої внутрішньої структури цього нормативного утворення, механізму регулювання та принципів дає підстави науковцям робити висновок про передчасність віднесення освітнього права до галузей, що вже склалися. В той же час, не викликає сумнівів, що освітнє право може розглядатись як галузь законодавства, тобто сукупність нормативно-правових актів, які регулюють правовідносини у сфері освіти. Це дало підстави стверджувати, що галузь освітнього законодавства функціонує за відсутності відповідної галузі права [5, с. 37]. Тим не менше, важливим є факт визнання відокремленості, а також регулювання і охорони суспільних відносин у сфері освіти нормами публічного (адміністративного) права. Проте, предметна сфера законодавства про освіту в усіх країнах постає у вигляді поля із різними моделями регулювання: процедурне право, право, що регулює організації, бюджетно-фінансове право, публічне і також приватне право [6, с.154].

У сфері освіти в Україні прийнято та діє значна кількість нормативно-правових актів різного рівня. Є шість профільних законів «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про фахову передвищу освіту» та «Про вищу освіту», які прийняті в різний час. Також налічуються тисячі галузевих актів, виданих переважно Міністерством освіти і науки України. Це законодавство на даний час має ознаки відокремленої сукупності та становить нормативну основу підгалузі освітнього права.

Також значна кількість актів законодавства дає підстави для постановки питання про їх систематизацію, важливим наступним кроком розвитку якого має стати прийняття Кодексу законів про освіту України.

Право та освіта. Інститут прав людини є динамічним і реагує на економічні, суспільні та науково-технологічні зміни. Каталог прав людини не є статичним, розширюється і неминуче буде розширюватися й надалі. Проте центральним ресурсом та ключем до соціальних змін, в першу чергу, є саме освіта.

¹ До прикладу: Всеукраїнська науково-практична конференція «Тенденції розвитку адміністративного права в Україні», 27 квітня 2017 року, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів; II Міжнародна наукова конференція «Європейський простір знань і проблеми освітнього права України», 18-19 квітня 2019 року. Академія адвокатури України, м. Київ; XVI Міжнародна науково-практична конференція «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» 25-28 листопада 2021 року, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, м. Київ.

Проте серед явищ суспільної дійсності, які тісно взаємодіють із правами людини, вагоме місце займає освіта. Вона формує три центральні виміри взаємодії із правами людини: освіта в галузі прав людини, права людини в освіті та освіта як одне з основних прав людини.

Перший контекст передбачає розуміння освіти і виховання як інструментів підвищення обізнаності та покращення діяльності щодо прав людини. Саме через освіту люди дізнаються про свої громадянські і політичні права та про те, як ефективно забезпечити безперервну повагу до них. Здійснення багатьох прав було б неефективним без реалізації права на освіту, яке гарантує духовний розвиток особи; усвідомлення гідності людини, її самоцінності як такої; створює умови для виявлення, формування та розвитку творчих здібностей в особі; підвищує можливості працевлаштування, здійснення вибору професії та роду занять, гідних умов праці та її оплати; усебічний, гармонійний розвиток особи тощо [7, с. 13].

Про права людини через освіту на міжнародному рівні було вперше відзначено у Загальній декларації прав людини (1948). Згодом у статті 13 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права визначалося, що освіта повинна спрямовуватись на повний розвиток людської особи та усвідомлення її гідності і повинна зміцнювати повагу до прав людини і основних свобод. Освіта повинна дати можливість усім бути корисними учасниками вільного суспільства, сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства і освіти з прав людини, прийнята в рамках Рекомендація СМ/Рес (2010) 7 Комітету Міністрів регламентує, що однією з основних цілей всієї освіти демократичного громадянства і освіти з прав людини є не тільки надання учням знань, розуміння і навичок, а й надання їм готовності вжити заходів у суспільстві в інтересах захисту та розвитку прав людини, демократії та верховенства права.

Другий контекст взаємодії прав людини і освіти – це права людини в освіті. Цей аспект пов'язаний із формуванням системи освіти відповідно до «духу прав людини». Першочергове значення при цьому має формування змістовних та процедурних аспектів навчання саме на основі прав людини. Також важливими є питання рівних можливостей та доступу до освіти; освіти, вільної від дискримінації; невиконання обіцянки прав на освіту; всебічне закріплення процесів навчання прав людини на всіх рівнях, у формах та змісті освіти. Хартія з освіти для демократичного громадянства і освіти з прав людини визначає, що практика та заходи щодо викладання та навчання повинні відповідати і сприяти цінностям та принципам демократії та прав людини; зокрема, управління навчальними закладами (включно зі школами) повинне відображати і пропагувати цінності прав людини та сприяти розширенню прав і активній участі учнів, педагогічних кадрів та батьків.

Ставлення держави до освіти як до вагомій соціальної цінності в Україні також засвідчує факт кримінально-правової охорони права на отримання освіти. Так, у ст. 183 Кримінального кодексу України встановлено кримінальну відповідальність осіб, винних у незаконній відмові в прийнятті до навчального закладу будь-якої форми власності та у незаконних вимогах оплати за навчання в державних або комунальних навчальних закладах.

Третій контекст – освіта як фундаментальне право людини – є одним із центральних прав людини, воно є критично важливим для соціалізації людини. Про цей аспект йтиметься у наступній частині підручника.

Конституційні витоки освітнього права. Право на освіту в Україні закріплене у тексті Конституції і законів та стало предметом тлумачення Конституційного Суду у декількох рішеннях. Відповідно до статті 53 Конституції кожен має право на освіту. Повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам. Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі.

У Рішенні № 5-рп/2004 від 4 березня 2004 р. Конституційний Суд України визначив право на освіту як право людини на здобуття певного обсягу знань, культурних навичок, професійної орієнтації, які необхідні для нормальної життєдіяльності в умовах сучасного суспільства. Цим же рішенням було розтлумачено співвідношення вимог доступності освіти та права на надання платних освітніх послуг та визначено, що безоплатність освіти як конституційна гарантія реалізації права на освіту означає можливість здобуття освіти в державних і комунальних навчальних закладах без внесення плати у будь-якій формі за освітні послуги рівня, змісту, обсягу і в межах тих видів освіти, безоплатність яких

передбачена конституційними та законодавчими положеннями. Такі саме позиції відслідковуються і у інших рішеннях, зокрема, Верховного Суду у відповідній категорії справ (Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 1940/1387/18 від 30.11.2020 р.)

Саме із обов'язковістю повної загальної середньої освіти Конституційний Суд пов'язує і її безоплатність: гарантією здобуття обов'язкової повної загальної середньої освіти, її доступності і безоплатності в державних і комунальних навчальних закладах є забезпечення державою безоплатного надання учням у користування шкільних підручників (Рішення Конституційного Суду України № 18-рп/2002 від 21 листопада 2002 року). Конституційні положення про забезпечення державою безоплатності вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах необхідно розглядати у контексті гарантованого права на освіту та доступу громадян до її здобуття на конкурсній основі.

Положення Конституції також визначають право громадян, які належать до національних меншин, на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства (ч. 5 статті 53 Конституції). Саме цей конституційний припис визначає сутність змісту та обсяг права (як складової конституційного права на освіту), яке гарантується на рівні закону та зобов'язує державу в особі законодавчого органу гарантувати на рівні закону для вказаних категорій громадян право на навчання рідною мовою або на вивчення рідної мови, яке має реалізовуватися у державних і комунальних навчальних закладах чи через національні культурні товариства. Законодавець у законі може з урахуванням історичних особливостей, рівня розвитку суспільства, економічних можливостей держави уточнювати зміст та обсяг цього конституційного права, передбачати й інші форми його реалізації (Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) № 10-р/2019 від 16 липня 2019 року).

Конституційні положення також передбачають обов'язок держави здійснювати соціальний захист здобувачів освіти у випадках, визначених законодавством, а також забезпечувати рівний доступ до освіти особам із соціально вразливих верств населення. Держава повинна створити умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, а також забезпечити виявлення та усунення факторів, що перешкоджають реалізації прав і задоволенню потреб таких осіб у сфері освіти.

Право на освіту також закріплено і в законах. Так, відповідно до статті 3 закону «Про освіту» № 2628-III (2017 р.) кожен має право на якісну та доступну освіту. Право на освіту включає право здобувати освіту впродовж усього життя, право на доступність освіти, право на безоплатну освіту у випадках і порядку, визначених Конституцією та законами України.

Закон також визначає, що в Україні створюються рівні умови доступу до освіти, ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Право на освіту гарантується незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак. У рішенні Конституційного Суду України № 5-рп/2004 від 4 березня 2004 року визначено, що доступність освіти як конституційна гарантія реалізації права на освіту на принципах рівності означає, що нікому не може бути відмовлено у праві на освіту, а держава має створити можливості для реалізації цього права.

Предметом розгляду Конституційного Суду також ставало питання використання української мови в освітньому процесі. У розвиток конституційних положень про статус української мови як державної та порядок застосування мов у сфері освіти Суд визначив, що навчальна і виховна робота в загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється українською мовою, поряд з якою можуть застосовуватися та вивчатися мови національних меншин (Рішення Конституційного Суду України № 4-рп/2010 від 2 лютого 2010 р.). Конституційний Суд України у мовному питанні також виходить із того, що застосування та функціонування державної мови в Україні нерозривно пов'язані з її вивченням, тобто з реалізацією кожною особою права на освіту (Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) № 10-р/2019 від 16 липня 2019 року).

Із конституційно-правової точки зору у праві на освіту поєднуються елементи “негативної” і “позитивної” свободи людини – кожен індивід володіє свободою вибору форм і методів отримання освіти (негативний аспект), але, крім цього має право вимоги від держави створення необхідних для реалізації належного йому права умов (позитивний аспект) [8, с.94]. До позитивних обов'язків держави належать підтримка мережі навчальних закладів, гарантування рівного доступу та отримання освіти та

можливостей розвитку закладів різних форм власності тощо. Право на освіту належить до культурних прав, воно не може бути обмежене законом. Закон може лише встановлювати особливі умови доступу до певного рівня освіти, спеціальності, професії.

Поняття та термінологія. Базовим законом у сфері освіти є закон «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 року, що поширює свій регулятивний вплив на відносини фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації права на освіту, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти. Він регламентує право на освіту, право на безкоштовну освіту, принципи освітньої діяльності, визначає види освіти, форми здобуття освіти.

Цей закон встановлює, що складниками системи освіти є: дошкільна освіта; повна загальна середня освіта; позашкільна освіта; спеціалізована освіта; професійна (професійно-технічна) освіта; фахова передвища освіта; вища освіта; освіта дорослих, у тому числі післядипломна освіта (ст. 10). Також встановлені наступні рівні освіти: дошкільна освіта; початкова освіта; базова середня освіта; профільна середня освіта; перший (початковий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти; другий (базовий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти; третій (вищий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти; фахова передвища освіта; початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти; другий (магістерський) рівень вищої освіти; третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень вищої освіти.

Кожен з нижче розміщених за ієрархією рівнів освіти не у всіх випадках є базовим по відношенню до того рівня, який розміщується відразу за ним. Так, умовою вступу на програму другого (магістерського) рівня вищої освіти є наявність диплома бакалавра. Разом з тим, особа, яка отримала профільну середню освіту, може продовжити навчання за освітньою програмою першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, тобто минаючи рівні професійної та передвищої освіти, а також початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти. Також для вступу на програму першого (бакалаврського) рівня вищої освіти обов'язковою є наявність у зацікавленій у продовженні навчання особи повної загальної середньої освіти або професійно-технічної освіти або передвищої освіти [9].

Спеціалізована освіта – це освіта мистецького, спортивного, військового чи наукового спрямування, яка може здобуватися в рамках формальної¹, неформальної², інформальної³ освіти, спрямована на здобуття компетентностей у відповідній сфері професійної діяльності під час навчання у безперервному інтегрованому освітньому процесі на кількох або всіх рівнях освіти та потребує раннього виявлення і розвитку індивідуальних здібностей.

Закон «Про освіту» також визначає зміст та систему стандартів освіти, освітніх програм, Національної системи кваліфікацій та професійних стандартів (Розділ 4 закону). Стандартизація освіти впливає на зближення систем освіти різних країн, актуалізує питання їх уніфікації. Основними об'єктами стандартизації в освіті є її структура, зміст, обсяг навчального навантаження й рівень підготовки здобувачів. Відповідно до ст. 32 закону «Про освіту» стандарт освіти визначає вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів навчання здобувача освіти відповідного рівня; загальний обсяг навчального навантаження здобувачів освіти; та інші складники, передбачені спеціальними законами.

Після успішного завершення навчання за освітньою програмою здобувачі освіти (крім вихованців дошкільних закладів освіти) отримують відповідний документ про освіту, що видаються закладами освіти. Інформація про видані документи про середню, професійну (професійно-технічну), фахову передвищу та вищу освіту вноситься до Єдиного державного реєстру документів про освіту (стаття 40), що є складовою Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО)⁴. ЄДЕБО – це автоматизована система збирання, реєстрації, оброблення, зберігання та захисту відомостей з питань осві-

¹ Формальна освіта - це та, яка здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою.

² Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій.

³ Інформальна освіта (самоосвіта) - це освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям.

⁴ Офіційний сайт ЄДЕБО: <https://info.edbo.gov.ua/>

ти, розпорядником якої є Міністерство освіти і науки України. Крім Реєстру документів про освіту її обов'язковими складовими є Реєстр суб'єктів освітньої діяльності, Реєстр сертифікатів зовнішнього незалежного оцінювання та Реєстр студентських (учнівських) квитків. Уся інформація, що міститься в базі, крім персональних даних та інформації з обмеженим доступом, є доступною у форматі відкритих даних.

Метою розбудови системи забезпечення якості освіти є гарантування якості освіти та послідовне її підвищення, формування довіри суспільства до системи та закладів освіти, а також органів управління освітою. Складовими системи забезпечення якості освіти є: система забезпечення якості в закладах освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти); система зовнішнього забезпечення якості освіти; система забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти.

В Законі «Про освіту» вперше відбулося врегулювання поняття та ознак академічної доброчесності та встановлення академічної відповідальності за її порушення як науково-педагогічними працівниками, так і здобувачами освіти. Не дивлячись на новизну правового врегулювання та відсутність сталої практики правозастосування у сфері академічної доброчесності активно формується і судова практика із даного питання (Рішення Шостого апеляційного адміністративного суду у справах №640/10924/20, Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва № 640/10678/20).

Серед органів, які впроваджують інструменти і реалізують заходи із підвищення якості освіти варто окремо виділити Державну службу якості освіти та Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО).

Державна служба якості освіти опікується питаннями дотримання якості освіти та освітніх стандартів у дошкільній, загальній середній, позашкільній, фаховій передвищій освіті, допомагає закладам освіти підвищувати якість освітньої діяльності, гарантувати якість освіти (Положення про Державну службу якості освіти України: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 березня 2018 р. № 168). Вона діє одночасно і як орган забезпечення якості освіти, і як орган державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності.

НАЗЯВО є постійно діючим колегіальним органом, стратегічними цілями якого є гарантування якості освітніх програм; сприяння функціонуванню внутрішніх систем забезпечення якості освіти у закладах вищої освіти; розробка критеріїв забезпечення якості вищої освіти на основі передових світових і національних практик; формування політики доброчесності наукових досліджень через запровадження процедур атестації наукових кадрів та акредитації спеціалізованих вчених рад (Статут Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 244).

У сферах дошкільної та позашкільної освіти основними заходами нагляду (контролю) виступають: контроль з боку засновника (для комунального закладу освіти засновником є орган місцевого самоврядування), громадський нагляд (контроль) з боку здобувачів та їх батьків, громадських об'єднань, а також державний нагляд (контроль) у сфері освіти з підстав проведення позапланових заходів, визначених в Законі України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». Такий підхід повністю відповідає принципам демократизації, децентралізації та дерегуляції у сфері освіти [10].

Висновки. Центральним ресурсом та ключем до соціальних змін є саме освіта. Вона формує три центральні виміри взаємодії із правами людини: освіта в галузі прав людини, права людини в освіті та освіта як одне з основних прав людини. Освітнє право, не дивлячись на зрозумілу і чітку сферу регулювання, є складним утворенням, оскільки включає регулювання організацій як приватного, так і публічного права, елементи адміністративно-процедурного права, бюджетні правовідносини тощо. Для його визнання та обґрунтування сформовані усі підстави.

Право на освіту в Україні закріплене у тексті Конституції і законів та стало предметом тлумачення Конституційного Суду у декількох рішеннях щодо права на освіту, визначення його змісту та обсягу, форми реалізації, співвідношення вимог доступності освіти та права на надання платних освітніх послуг, використання державної мови та мови національних меншин у освітньому процесі. До законодавчих передумов належить те, що сфері освіти в Україні прийнято та діє шість профільних законів «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про фахову передвищу освіту» та «Про вищу освіту», тисячі галузевих актів, які мають ознаки відокремленої сукупності та становлять нормативну основу підгалузі освітнього права.

Список використаної літератури:

1. Андрусишин Б. І. Освітнє право України: деякі дискусійні проблеми. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право*. 2010. Вип. 12. С. 3–18.
2. Освітнє право : конспект лекцій / за заг. ред. В. В. Астахова. Харків: Вид-во НУА, 2011. 144 с.
3. Мирошниченко В. О., Мирошниченко Ю. А., Фролов Ю.М. Освітнє право у схемах та таблицях: навчальний посібник. Київ: Видавництво Центр навчальної літератури, 2020. 145 с.
4. Цимбалюк В. С. Науково-освітнє право України: методологічні, концептуальні, доктринальні положення до стратегії державної політики розвитку країни. *Інформація і право*. № 2 (17). 2016. С. 173–180
5. Валєєв Р. Г. Освітнє право України: навч. посібник. Луганськ, 2011. 287 с.
6. Шмідт-Ассманн Е. Загальнє адміністративнє право як ідея врегулювання: основні засади та завдання систематики адміністративного права. Київ: «К.І.С.», 2009, 552 с.
7. Мельничук О. Ф. Конституційно-правове забезпечення права на освіту в Україні в контексті європейського досвіду: автореф. дис ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2015.
8. Парпан У. М. Право людини на освіту в умовах асоціації України і Європейського Союзу: сутність та принципи. Вісник Національного університету "Львівська політехніка": зб. наук. пр. Львів: Нац. ун-т "Львів. політехніка", 2016. № 850. С. 92–98.
9. Мороз В. М., Мороз С. А. Система сучасної фахової передвищої освіти як складова механізму забезпечення якості вищої освіти: державно-управлінський аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 1. С. 88–96.
10. Парашенко Л., Барматова І. Як здійснюється нагляд (контроль) суб'єктів освітньої діяльності (суб'єктів господарювання, що провадять освітню діяльність) у системах дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти. Освітня політика. Портал громадських ініціатив. URL: <http://education-ua.org/ua/analytics/1322-yak-zdijsnyuetsya-naglyad-kontrol-sub-ektiv-osvitnoji-diyalnosti-sub-ektiv-gospodaryuvannya-shcho-provadyat-osvitnyu-diyalnist-u-sistemakh-doshkilnoji-zagalnoji-serednoji-pozashkilnoji-osviti> (дата звернення: 15.12.2021).